

KUNST *Anneke Wilbrink*

Levenslust

Druppels, strepen, klodders verf. Overal. Het lijkt geen twijfel: berg je als Anneke Wilbrink aan het werk is! De kunstenaar heeft internationaal succes. Er komt binnenkort een solotentoonstelling en een boek over haar werk. Tijd voor een gesprek.

tekst: Mariëlle Oost | fotografie: Femke Reijerman

Ze veegt de stoel af waar ik moet zitten (ook net een kunstwerk met kleurige spetters verf) en controleert of hij niet afgeeft. Zelden zo'n atelier gezien. Het lijkt wel een levensgrote verfmachine.

In de hoek liggen sneakers van Anneke, maar je moet goed kijken, ze zijn even besmeurd als de vloer, de stoelen en de tafels. Ze grinnikt. En bevestigt dat ze in de eindfase van een schilderij behoorlijk kan smijten met verf.

Haar schilderijen zijn gelaagd. Gaan zichtbaar over cultuur en natuur. Alsof het ene element niet zonder het andere kan. *Deep down* onder een ruig lijnenspel gloren de fijne details van flatgebouwen en viaducten, aantrekkelijk en liefdevol getekend. 'Ken je de dichter Slauerhoff?' vraag ik. Annekes werk is net een romantisch gedicht; ben je in de stad, dan wil je naar de natuur, ben je in de natuur dan wil je naar de stad. Verrast is ze, en tevreden, dat haar schilderijen inderdaad meestal direct communiceren. Mogelijk is juist ook daar haar succesvolle carrière aan te danken: mensen herkennen de universele thema's. 'Dat

verlangen ervaar ik voortdurend in mijn persoonlijk leven. Altijd verlangen naar waar ik niet ben. Ik heb veel gereisd. Door moerasgebieden en eindeloze natuur. Vooral in Ierland kan ik de natuur heel intensief beleven. Maar wat heb ik dan zin in de gebouwen en het lawaai en wat ben ik gelukkig als ik weer in de stad ben!' Al vrij snel na haar academiëtijd had ze de ene solotentoonstelling na de andere en bereikte ze waar veel kunstenaars van dromen: ze kon zelfstandig van haar werk leven. Nadat ze beviel van haar zoontje Tomás ging ze dan ook niet minder werken. Integendeel: ze ging nog meer werken. Gevolg was een prestigieuze expositie in New York. In 2006 stond ze tegenover Koningin Beatrix om de Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst te ontvangen.

GEWOON WORDT KUNST

Ze groeide op in Dedemsvaart. Keurige gemeente, met veel gereformeerde gezinnen. Haar ouders waren, in de woorden van Anneke, 'behoorlijk vrijdenkend'. Anneke: 'Ze dreven een antiekzaak en reden in zo'n gezellig busje. We gingen 's zomers naar het strand en naar ponypark Slagharen. Dat is helemaal niet gewoon als je uit Dedemsvaart komt.' Ze noemt de achtbaan een 'spetterende ervaring' uit haar jeugd. En hoewel dat natuurlijk voor ieder kind geldt, legt ze uit dat ze juist in dit heel universele genot het toppunt van schoonheid en geluk ervoer. 'Het zette mijn leven op zijn kop, letterlijk, vanuit die achtbaan.' Dit hele gewone en vitale verheffen tot schoonheid in de kunst – dat is precies hetgeen zo duidelijk terugkomt in Annekes schilderijen. Ze vertelt over haar vader, die zolang ze

zich kan herinneren ziek was. 'Ik denk dat ik heel sterk die extreme behoefte aan vitaliteit heb ontwikkeld omdat mijn vader al jong gehandicapt was en heel veel ziek. Ik groeide op met het besef: vitaliteit of niet – levensperspectief is er niet voor iedereen. Als kind had ik het idee dat mijn vaders leven ieder moment eindig kon zijn. Ik dacht: wat erg! Als je wel levenslustig bent, en toch niet voluit kunt leven... Dus ik ontwikkelde al jong het besef van eindigheid. Ik heb nog altijd veel momenten dat ik denk: wat fijn, dit wil ik zo houden, wat erg dat het voorbij gaat. Dat geeft een gejaagd gevoel. Immers, als alles eindig is, dan is het een niet genoeg, dan moet je snel naar het andere. Inderdaad: romantisch verlangen.'

GEEN POPPETJES

Ik nam mij voor uitbundig van de ponypark-uitjes te genieten. Soms denk ik: je moet met kinderen helemaal niet naar musea... Laat ze maar kicken in die achtbaan. De beleving is hetzelfde als kijken naar kunst. En voor mij ook hetzelfde als het maken van kunst.'

Vandaar de glijbanen op alle schilderijen? 'Ja, dat roetsjen in de achtbaan gaat over die vitale kick. Zo bezien is kunst maken inderdaad een soort mentale rollercoaster. Het leven op zijn kop. Groot. Overdonderend. Mooi. Gevoelvol. Vitaal. Levenskunst.'

De gedetailleerde stadsbeelden zijn overgeschilderd met brede verfstreken. Het lijkt of ze in twee 'fasen' werkt. Anneke: 'Klopt. Ik fotografeer veel. Vormen, afwisseling, sfeer. Flatgebouwen, viaducten, stadse details. Die details schilder ik nauwkeurig. Pas daarna ga ik verder met dikke kwasten. Grote vormen, grove gebaren, ik leg de doeken neer op de grond en probeer dan mijn thema aan te

raken. Dat is het moment dat ik helemaal in extase kan raken. Soms loop ik over mijn werk. De doeken zijn heel groot en als ze plat liggen kan ik niet overal bij. Ik let dan ook helemaal niet meer op de details.' Zo moet je niet gek opkijken als je naast de bloesem of een flatgebouw opeens een grappig patroontje aantreft: een afdruk van een ondergespatte sneaker van Anneke.' Als ze zegt: 'Mijn werk gaat over mensen,' schieten we samen in de lach. Toch een aparte uitspraak voor iemand op wier doeken geen mens te bekennen is... 'Ik schilder geen poppetjes. Maar wel het gevoel van die poppetjes. Dat raak ik aan in dat laatste heftige moment van het schilderproces.' En ja, natuurlijk, dit is dan ook meteen het moment waarop ze 'met verf smijft'. Bang om haar detailwerk in die fase te 'verknoeien' is ze niet. 'Ik kan in een paar minuten detailwerk van maanden verprutsen. Maar ik dwing mezelf daar niet bang voor te zijn. Ik zie het mislukte werk als vingeroefeningen. Wil ik mijn weg vinden, dan moet ik durven verprutsen.'

'Soms denk ik: je moet met kinderen helemaal niet naar musea... Laat ze maar kicken in een achtbaan'

MOOI IS EINDIG

Ze woont samen met man en kind, en prijst zichzelf daarmee heel gelukkig. Al duurde het wel even voor ze die keuze maakte. 'Als kind in Dedemsvaart dacht ik altijd: mij niet gezien. Meisjes van mijn leeftijd zag ik trouwen, kinderen krijgen en verder niets. Dan is alles wat het leven leuk maakt voorbij! Toen ik achttien was verliet ik het ouderlijk huis, en ging bij mijn broer in een kraakpand wonen. Ik leerde accordeon spelen, ging in een band, en later naar de kunstacademie. Die levenslust, die ik zo bang was te verliezen, kreeg carte blanche. Daarnaast ontdekte ik de kunstgeschiedenis, dankzij een docente die levendig en inspirerend kon vertellen. Ik heb van haar geleerd om naar kunst te kijken en er troost aan te ontfemen. Dat zou iedereen cadeau moeten krijgen. Als ik mijn eigen levensgevoel in anderen werk herken, ben ik ontroerd. En op een mooie manier helemaal getroost. Ik heb dat gevoel vooral gevonden bij de impressionisten uit de vorige eeuw. Sommige van mijn eigen schilderijen zie ik als een ode aan die impressionisten. Ik genoot met volle teugen van mijn ontwikkeling. Dus ik wist heel goed wat ik niet wilde: een leven met een man en kinderen en verder niks. Ik kreeg een startstipendium, werkte keihard, alles liep lekker, ik verkocht voldoende om

van te leven. En toch vroeg ik me af: waarom wil ik eigenlijk geen kind? Ik realiseerde me dat mijn afwerende houding te maken had met mijn ziekelijke vader, met het besef dat alles wat mooi is eindig is, en wat zou je dan met een kind? Met zo'n levensgevoel kun je twee kanten op. Je kunt kiezen voor dat besef: alles is toch niets, en heel cynisch worden. En je kunt kiezen voor het leven. Ik wilde zowel in mijn werk als in mijn persoonlijk leven kiezen. Kiezen voor de levenslustige kant. Want die heb ik zo heel erg! Of die achtbanen mij in die keuze moeten aanzwengelen? Zo zou je het kunnen noemen. Alsof ik steeds tegen mezelf zeg: kies nou maar voor het leven en niet voor de angst.' Deed mijn vader ook. Hij leeft nog steeds. Met reuma, zonder benen. Hij woont in een verzorgingstehuis. Als het mooi weer is, toert hij op zijn scootmobiel heel Zwolle door.

Dus is de keuze voor een kind een filosofische keuze? 'Ja, er ging in elk geval denkwerk aan vooraf... Uiteindelijk bleek ik niet zo'n tuttelende baby-moeder. Na mijn bevalling dacht ik: wat nu, ontzangeren en hormonen, daar doen we allemaal niet aan. Ik ben ook niet zo'n vrouwelijk, zorgend, moederend type. Wat dat betreft is Henk, mijn man, vrouwelijker. Die heeft de eerste jaren veel meer voor Tomás gezorgd. Ik schilderde. Lange dagen. Dat vond ik wel stoer.

Ik was de kostwinner.' 'Mensen willen soms weten of Tomás invloed heeft op mijn werk. Nee, zei ik eerst heel zelfbewust. Ik ben ik. Mijn thema's zijn eendigheid en verlangen, en dat blijft zo. Maar ik merk toch ontwikkeling. Ik zit dicht bij het leven. Alsof ik een eindje ben opgeschoven.' Ze kijkt rond, naar haar eigen schilderijen aan de muur. Veel roze vlekken over de flatgebouwen. 'Ja... haha, er zit tegenwoordig meer bloesem in mijn werk.'

KIEZEN VOOR VITAAL

Met de komst van een kind verdwijnt natuurlijk levensangst niet. Daar kwam bij dat Tomás leed aan peuterastma en

stofallergie. 'Ik was constant ongerust. Die hoestbuien en benauwde aanvallen zijn heel heftig. We zijn de afgelopen drie jaar niet meer op vakantie geweest. We hebben nu een stacaravan gekocht. Een caravan! Dat had ik toch nooit gedacht dat ik nog eens in een caravan zou zitten... Maar Tomás heeft er frisse lucht. Op een nacht na een feestje, met iets te veel biertjes, kreeg ik zomaar een angstaanval. Tomás! Dat oude gevoel: ik heb het zo fijn en wat erg dat dit zomaar kan stoppen. Mijn kindergevoel. Het mooie is, ik heb gemerkt en geleerd dat ik op zulke momenten kan kiezen. Voor vitaliteit in plaats van angst.' ■

Tentoonstelling: Museum De Fundatie Heino

Boek: Anneke Wilbrink, *Schilderijen*, Uitgeverij Waanders

'Ik kan in een paar minuten detailwerk van maanden verprutsen. Maar ik dwing mezelf daar niet bang voor te zijn'

KUNST *Anneke Wilbrink*

Overal
klodders verf.
Het atelier van
Anneke Wilbrink
is een kunstwerk
op zich.

